

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

FORMATION OF ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM TO ENSURE ECONOMIC SECURITY SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Колісніченко П.Т.

кандидат економічних наук, науковий співробітник,
Уманський державний педагогічний університет

У статті проаналізовано підходи до економічної безпеки підприємства та запропоновано авторське бачення підходу до поняття «економічна безпека підприємств малого та середнього бізнесу». Систематизовано складові та надано авторський підхід до організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу, який міг б забезпечити економічну стійкість для підприємств малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: економічна безпека, організаційно-економічний механізм, підприємства малого та середнього бізнесу.

В статье проанализированы подходы к экономической безопасности предприятия и предложено авторское видение подхода к понятию «экономическая безопасность предприятий малого и среднего бизнеса». Систематизированы составляющие и предоставлено авторский подход к организационно-экономическому механизму обеспечения экономической безопасности предприятий малого и среднего бизнеса, который мог бы обеспечить экономическую устойчивость для предприятий малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: экономическая безопасность, организационно-экономический механизм, предприятия малого и среднего бизнеса.

The article analyzes the approaches to economic security and invited the author's vision approach to the concept of "economic security of small and medium businesses". Systematized and components provided by the author's approach to organizational and economic mechanism of ensuring the economic security of small and medium business, which could have provided economic stability for small and medium businesses.

Keywords: economic security, organizational and economic mechanism, small and medium businesses.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання актуалізують необхідність удосконалення принципів, підходів та інструментарію формування, реалізації концепції розвитку малого та середнього підприємництва, механізмів його взаємодії з інститутами держави і суспільства, орієнтованих на забезпечення конкурентоспроможності та ринкової привабливості.

Актуальність формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу зумовлюється об'єктивно наявним для кожного підприємства завданням організації стабільності функціонування та досягнення цілей своєї діяльності.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Теоретичні проблеми формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств досліджували такі вчені: А. Амоша, В. Бланк [1], В. Геєць, В. Глуш-

ков, М. Денисенко, Л. Донець [2], М. Єрмошенко, М. Камлик [3], С. Ніколаюк [4] та інші вітчизняні та закордонні вчені.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Наявність значної кількості наукових праць недостатньо торкається проблем організаційно-економічного управління підприємств малого та середнього бізнесу. У зв'язку з великою кількістю загроз економічній безпеці необхідна розробка основних напрямів їхнього усунення, головним із яких є розробка механізму, що забезпечив би стійку економічну безпеку підприємств малого та середнього бізнесу. Особливістю системи економічної безпеки полягає в тому, що захист підприємства забезпечується за всіма напрямками та сферами діяльності. Одним із найбільш ефективних інструментів забезпечення стійкої економічної безпеки є організаційно-економічний механізм, що повинен об'єднати в собі сукупність законодавчих актів,

правових норм, спонукальних мотивів і стимулів, методів, заходів, сил і засобів за допомогою яких забезпечується досягнення цілей безпеки і розв'язання поставлених завдань.

Метою статті є вивчення підходів до поняття економічна безпека та формування організаційно-економічного механізму в забезпеченні економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Серед складних комплексних економічних категорій економічна безпека підприємств малого та середнього бізнесу має важливе значення, оскільки є найбільш повноцінною характеристикою спроможності підприємства до життєздатності та передумов розвитку, динамічної економічної стійкості та конкурентоспроможності.

В Україні вперше поняття «економічна безпека» було вжито в 1994 р. Г. Пастернак-Таранушенком. Він зазначив, що економічна безпека – це стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та зростання добробуту її мешканців [5, с. 29].

На рівні підприємства поняття «економічна безпека» розглянуто багатьма українськими науковцями.

Так, М. Камлик вважає, що економічна безпека підприємства – це такий стан розвитку суб'єкта господарювання, який характеризується стабільністю економічного та фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів і протидії їхнього впливу на всіх стадіях його діяльності [3, с. 9].

С. Ніколаюк, Д. Никифорчук економічну безпеку підприємства розглядають як стан юридичних, виробничих відносин і організаційних зв'язків, матеріальних і інтелектуальних ресурсів щодо яких гарантується стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток [4, с. 15].

На нашу думку, економічна безпека підприємства – це стан при якому в разі найбільш ефективного використання власних ресурсів досягають запобігання або ослаблення захисту від наявних небезпек та загроз або інших непередбачених обставин і забезпечується досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику.

Ефективна діяльність підприємства залежить від виваженого організаційно-економічного механізму діяльності підприємства, який у сучасних умовах господарювання повинен слугувати ще й інструментом формування та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Формування організаційно-економічного механізму, який направлений на стійку економічну безпеку підприємства, передбачає взаємодію підприємств малого та середнього бізнесу із суб'єктами зовнішнього та внутрішнього

середовища, тобто систему зв'язків та відносин, які могли б забезпечити економічну стійкість для підприємств.

Потреби забезпечення економічної безпеки формуються під впливом цілого ряду факторів: об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх, прогнозованих, непередбачених та інших. Для обґрунтування чітких і найбільш значущих шляхів її зміцнення та створення дієвої системи захисту необхідно правильно виділити найбільш важливі потенційні внутрішні і зовнішні небезпеки і загрози, а також інші несприятливі фактори. Система реальних та потенційних загроз не є постійною: загрози можуть з'являтися і зникати, наростати і зменшуватися, при цьому буде змінюватися і їхня значущість для економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу.

Організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємств малого і середнього бізнесу можна визначити як різнорівневу ієрархічну систему основних взаємопов'язаних між собою організаційних, так і економічних елементів та їхніх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, методів та інструментів), бюджетного процесу, а також способів їхньої взаємодії, під час і під впливом яких гармонізуються економічні відносини (інтереси) самих підприємств, держави, його суб'єктів, кредиторів, фінансових установ та суспільства.

Здійснення цього механізму неможливе без розробки та ухвалення законодавчих актів, що регулюють підприємницьку діяльність підприємств малого та середнього бізнесу, а також ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування та підтримку малого та середнього підприємництва. Саме така правова база і буде визначати правову сторону відносин між підприємством і державою.

Оскільки правова база не може існувати сама по собі, регулювання економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу пов'язане насамперед із наглядом та виконанням тих чи інших умов, нормативів, наведених у правовій базі [6].

Одним із найпоширеніших механізмів регулювання економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу з боку держави є застосування цільових програм, що чітко передбачають цілі, шляхи, методи та очікувані результати від підприємницької діяльності.

Огляд теорії побудови структури організаційно-економічного механізму показав, що існують різні підходи щодо кількості елементів, проте пропонується виділити п'ять структурних ланок, пов'язаних між собою і враховуючи основні елементи, а саме методи та види відносин, форми ресурсів, функції управління організаційно-економічним механізмом, забезпечення – правове, нормативне та інформаційне.

Структуру організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підпри-

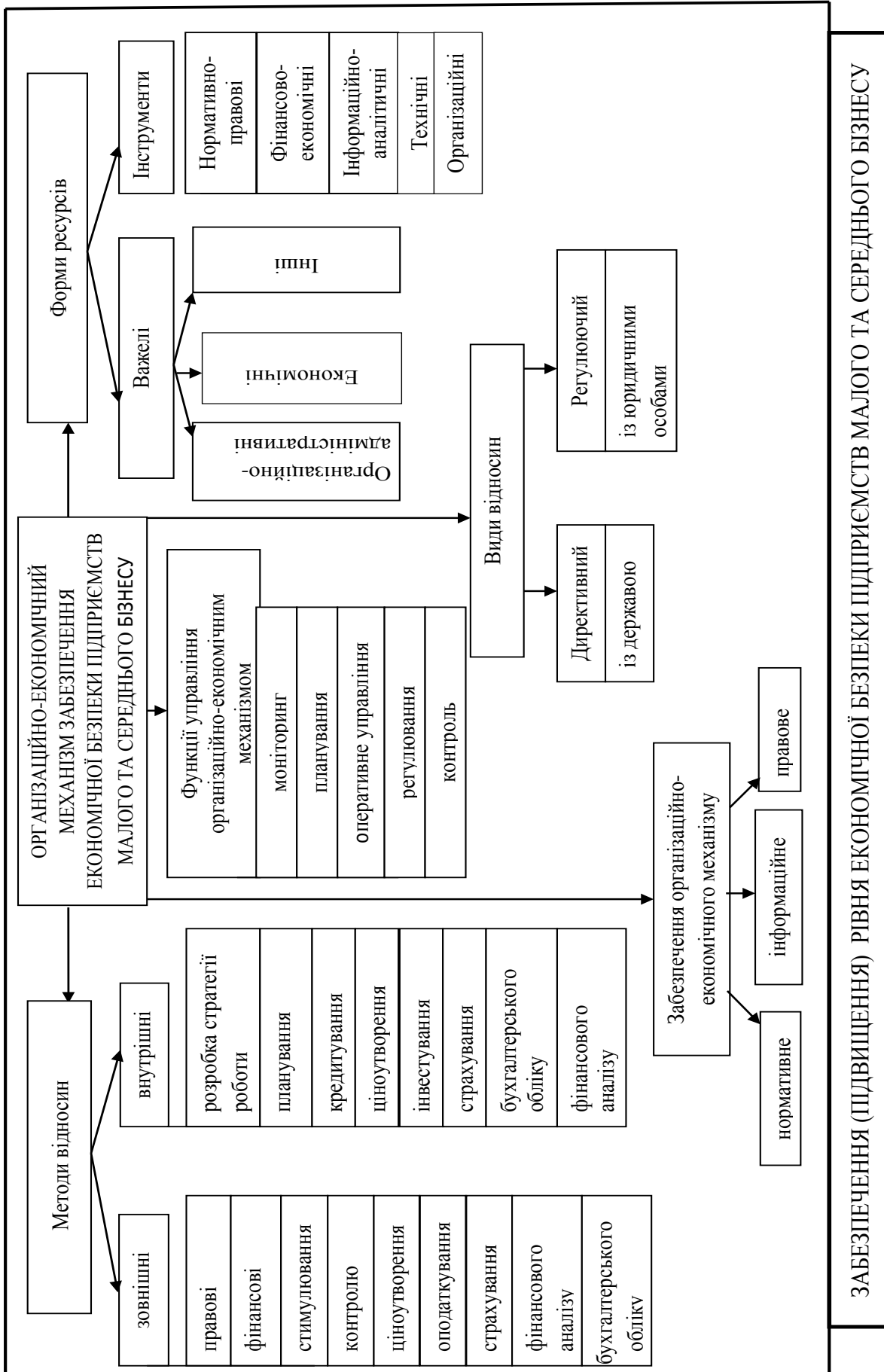

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу
Джерело: авторська розробка

емств малого та середнього бізнесу представлено на рис. 1.

Інституційні засади організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу ґрунтуються на сукупності методів, функцій, видів, забезпеченні, важелів, інструментів регулювання економічної безпеки підприємств, що сприятиме підвищенню якісного рівня економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу.

Методи організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу – способи впливу організаційно-економічних відносин на господарський процес, формування і використання фондів підприємства. Усі методи доцільно розглядати на рівні держави – зовнішні та на рівні самого підприємства – внутрішні.

Форми ресурсів досліджуваного механізму доцільно поділити на важелі, які поділяють на організаційно-адміністративні, економічні та інші й інструменти, які поділяють на нормативно-правові, фінансово-економічні, інформаційно-аналітичні та аналітичні.

Види відносин організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу можуть бути на рівні держави – директивні та на рівні інших юридичних осіб – регулюючі.

Функції організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу містять моніторинг, планування, оперативне управління, регулювання, контроль.

Аналізуючи механізм організаційно-економічного забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу, не можна не зупинитися на проблемі забезпечення, без якого неможливий подальший розвиток малого і середнього бізнесу, який не може дозволити собі мати в штаті велику кількість фахівців різних напрямів. Крім того, малому та середньому підприємству потрібні консультації з питань ринкової кон'юнктури, які раніше не виникали. Останніми роками інформаційні потоки зросли в декілька разів, обсяг інформації збільшився, розібратися в якій самостійно малому та середньому підприємству складно.

Проте найголовнішою проблемою організаційно-економічного забезпечення економічної безпеки малих та середніх підприємств є брак коштів, надходження яких мало б забезпечуватися інфраструктурою фінансового ринку нашої країни.

Висновки. Отже, ефективність управління системою економічної безпеки підприємства визначають за одним критерієм – відсутністю чи наявністю завданих йому матеріальних збитків і моральної шкоди. Надійна система економічної безпеки підприємства можлива лише за умови використання комплексного і системного підходу в її організації та управлінні.

Саме тому автором запропоновано механізм організаційно-економічного забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу, який надасть можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, розробити його тактику і стратегію, зменшити наслідки фінансових криз і негативного впливу нових загроз та небезпек.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк И. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. Бланк. – К. : Эльга, Ника-центр, 2004. – 784 с.
2. Донець Л., Ващенко Н. Економічна безпека підприємства : навч. пос. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
3. Камлик М. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економікоправовий аспект [Текст] : навч. посіб. / М. Камлик. – К. : Атіка, 2005. – 432 с.
4. Ніколаюк С. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] : курс лекцій / С. Ніколаюк, Д. Никифорчук. – К. : КНТ, 2005. – 320 с.
5. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. Пастернак-Таранушенко ; за ред. проф. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с.
6. Лебедик Т. Організаційно-економічне забезпечення регіонального розвитку підприємництва в сфері послуг [Текст] : дис. канд. екон. наук : 08.10.01 / Т. Лебедик. – Київ, 2006. – 200 с.